ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДОНИШКАДАИ ҶУМҲУРИЯВИИ ТАКМИЛИ ИХТИСОС ВА БОЗОМӮЗИИ КОРМАНДОНИ СОҲАИ МАОРИФ

БАРНОМАИ ТАЪЛИМӢ ОИД БА КУРСИ ТАКМИЛИ ИХТИСОСИ САРМУҲОСИБОНИ РАЁСАТУ ШУЪБАҲОИ МАОРИФ, МУАССИСАҲОИ ТОМАКТАБӢ ВА МУАССИСАҲОИ ТАҲСИЛОТИ МИЁНАИ УМУМӢ

ДУШАНБЕ – 2023

Бо қарори шурои олимони Донишкадаи ҷумҳуриявии такмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф аз 30.11.2023, №11/15 тасдиқ шудааст.

Мураттибон:
Наҷмиддиниён Абдусаттор – муовини ректор оид ба илм ва инноватсия, номзади илмҳои иқтисодӣ
Раҳматшоев Исфандиёр – мудири кафедраи иқтисод ва идора дар соҳаимаорифи МДДҶТИБКСМ
Каримов Абдураҳим – мудири шуъбаи банақшагирӣ, оядабинӣ, таҳияю иҷрои буҷет ва таъминоти моддӣ - техникии Сарраёсати маорифи шаҳри Душанбе
Муқаризон:
Набиева Гулнора Умаровна - Сармуҳосиби АТТ
Ҳакимова Б.Р. - Ходими калони Раёсатиташхис ва тақризи адабиётҳои таълимии Пажӯуҳишгоҳи рушди маориф ба номи А. Ҷомии АТТ
Муҳаррир: Ш.
Ёрмуҳаммадзода – муовини ректор оид ба корҳои таълимӣ-методии МДДҶТИБКСМ

Барномаи мазкур бо дарназардошти қарорҳои дахлдори ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба маблағгузории соҳаи маориф ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии кишвар таҳия шуда, барои шунавандагони курсҳои такмили ихтисоси сармуҳосибони раёсату шуъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳо, муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ тавсия мешавад.

ПЕШГУФТОР

Барномаи таълимии мазкур ба мақсади такмил додани маҳорати касбии сармуҳосибони раёсату шуъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳо, муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ пешбинӣ гардидааст.

Барномаи таълимӣ барои такмили ихтисоси сармуҳосибон дар ҳаҷми 36 соат (танҳо барои тахассус) мураттаб шудааст.

Барномаи таълимӣ мазкур барои сармуҳосибони раёсату шуъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳо, муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ дар асоси:

1. Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон
2. Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон
3. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи санҶиши молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон»
4. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хариди давлатии молҳо, кор ва хизматрасониҳо»
5. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ»
6. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», соли 2013
7. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон», аз 22 декабри соли 2020 ва дигар ҳуҷҷатҳои меъёрии ҳуқуқии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон мураттаб шудааст.

Мақсади барнома

- такмил додани маҳорати касбии сармуҳосибони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ;

- такмили пур кардан, ҷо ба ҷо намудани ҳуҷҷатҳои молиявӣ ва дар асоси ҳуҶҶат кор карда тавонистан. Омӯзиш ва пайдо намудани маҳорат ва истеъдоди ҳисобу китоби бухгалтерӣ дар раванди тадбиқи меъёрҳои мабла ғгузории сарикасӣ;

- мустақилона мураттаб намудани сметаи даромад ва хароҷоти муассиса ва тасдиқ намудани он;

- қисмат ба қисмат аз худ намудани «Тартиби пардохти музди меҳнат» ва дуруст ҳисоб намудани музди меҳнати кормандон.

Дар маҷмӯъ барномаи мазкур ангезиши зеҳнии сармуҳосибонро бедор намуда, усули ҳисоби замонавиро дар ниҳоди онҳо такмил медиҳад.

Вазифаҳои асосии курси мазкур аз инҳо иборатанд:

1. Шинос намудани шунавандагон бо самтҳои асосии ислоҳоти мабла ғгузорӣ дар муассисаҳои таълимӣ ва асноди меъёрии ҳуқуқии амалкунанда, ки Ҷараёни мазкурро танзим менамояд.

2. Ба шунавандагон пешниҳод намудани маълумот оид ба мундариҶаи ислоҳоти мабла ғгузорӣ ва идораи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар дигар мамлакатҳо.

3. Ба шунавандагон пешниҳод намудани маълумотҳои илмию амалӣ дар бораи менеҷментӣ молиявӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва сиёсати ҳукумати кишвар оиди мабла ғгузории сарикасӣ

4. Инкишоф додани малака ва маҳоратҳои идоракунии захираҳои молиявӣ ба мақсади дуруст истифода намудани мабла ғҳои буҷавӣ, сметаи ягонаи даромаду хароҷот ва ҷараёни баҳисобгирии сармуҳосибон.

5. Пешниҳоди маълумот оиди ба усулҳои замонави таҳияи буҷаи мактаб дар асоси меъёрҳои мабла ғгузории сарикасӣ, ташаккули малакаҳои амалии таҳияи сметаи ягонаи даромаду хароҷот ва асосҳои баҳисобгирии сармуҳосиб дар замони ҳозира.

Нақшаи
Тақвимии курси такмили ихтисоси сармуҳосибон ва муҳосибони раёсату шуъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳо, муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ оид ба менеҷменти молиявӣ

№	Номгӯйи мавзуҳо	Миқдори соатҳо		
		Ҳамагӣ	Назариявӣ	Амалӣ
1.	**Тахассус**	**36**	**15**	**21**
1.1.	Низоми маблағгузори муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Таҷрибаи байналхалқии маблағгузории муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ	2	1	1
1.2.	Сарчашмаи ва усулҳои мабла ғгузории муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ	2	1	1
1.3.	Меъёрҳои минималии хароҷотҳо барои омода намудани буҷети солонаи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ	2	-	2
1.4.	Ҳисоби буҷети мактаб дар асоси меъёрҳои ҳадди ақал бо истифодаи зарибҳои (коэффитсентҳои) махсус	6	2	4
1.5.	Тартиби воридшавии мабла ғҳои буҷети ва ғайрибуҷетӣ ба муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, муассисаҳои томактабӣ ва мониторинги татбиқи маблағгузории сарикасӣ	2	-	2

1.6.	Моҳияти сметаи ягонаи даромад ва хароҷот. Банақшагирии нишондиҳандаҳои асосии истеҳсолии фаъолияти мактаб	2	1	1
1.7.	Ҳисоби музди меҳнат ва ҳиссаҷудокуниҳои корфармо	6	2	4
1.8.	Ҳисоби сарфи мабла ғ барои хариди мол ва хизматрасониҳо	3	2	1
1.9.	Банақшагирии сарфи мабла ғҳои махсус (ғайрибуҷетӣ)	1	-	1
1.10.	Моҳияти баҳисобгирии муҳосибон. Ҳуқуқу вазифаҳои директор ва сармуҳосиби муассисаи таълимӣ дар ташкил ва таъмини баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ	3	2	1
1.11.	Ҳуҷҷатҳои муҳосибавӣ оиди ҳисобот ва иҷрои сметаи хароҷот	3	2	1
1.12.	Асосҳои ҳисоботи молиявӣ, воситаҳои пулӣ ва сарфи он	4	2	2
	Ҳамагӣ	**36**	**15**	**21**
2.	**Мавзуҳои иловагӣ**			
2.1.	Ҳисоботи пулӣ бо кормандон ва хизматчиён	2	-	2
2.2.	Асосҳои баҳисобгирии воситаҳои асосӣ	4	2	2
2.3.	Бареуйхатгирии амвол. Тендер ва ҳуҷҷатҳои тендерӣ.	2	1	1
2.4.	Тартиб додани мувозинаи (баланси) солона ва ҳисоботи молиявии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ	4	2	2
	Ҳамагӣ	**12**	**5**	**8**

Эзоҳ: лекторҳо метавонанд дар раванди машғулиятҳо бо хоҳиши шунавандагон аз мавзуҳои иловагӣ низ дарс гузаранд.

Мавзуи 1.1. (1соат). Низоми маблағгузории муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Таҷрибаи байналхалқии маблағгузории муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ.

Сохтори соҳаи маориф дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Таркиб ва мазмуни таҳсилоти умумӣ. Муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ҳамчун муассисаҳои буҷетӣ. Манбаҳои асосии маблағгузории муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ. Омилҳое, ки ҳаҷми маблағгузории муассисаҳои таҳсилоти умумӣ аз онҳо вобаста аст. Давраҳои омода сохтани буҷети давлатӣ.

Мавзуи 1.2. (1 соат). Сарчашма ва усулҳои маблағгузории муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ.

Буҷети муассисаҳои таҳсилоти умумӣ мафҳум ва сохтори он. Сарчашмаҳои маблағгузории муассисаҳои таҳсилоти умумӣ. Сарчашмаҳои иловагии (ғайрибуҷетии) маблағгузории муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Ҷустуҷӯйи сарчашмаҳои маблағгузорӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ. Шаффофият дар истифодаи маблағҳо. Моҳият ва мазмуни маблағгузории сарикасӣ.

Мавзуи 1.3. (1 сонат). Меъёрҳои минималии хароҷотҳо барои омода намудани буҷети солонаи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ.

Ҳадди ақали меъёрҳои хароҷот, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода мешаванд. Принсипҳои истифодаи ҳадди ақали меъёрҳо. Андозаи меъёрҳо. Таркиби ҳадди ақали меъёрҳо. Омилҳое, ки ба бузургиҳои ҳадди ақали меъёрҳо таъсир мерасонад. Асосҳои ҳуқуқи барои

муҳосибаи ҳадди ақали меъёрҳо. Ташкили низоми ахборот барои ҳисоби буҷаи солона дар асоси ҳадди ақали меъёрҳо.

Мавзеи 1.4. (6 соат). Ҳисоби буҷети мактаб дар асоси меъёрҳои ҳадди ақал ва бо истифода аз коэффитсентҳои махсус.

Мазмун ва моҳияти формулаи маблағгузории сарикасӣ. Тарзи ҳисоб намудани буҷети муассисаҳои таҳсилоти умумӣ.

Коэффитсентҳои махсус: шакл ва моҳияти онҳо. Ҳисоби буҷети муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бо истифодаи коэффитсенти ноҳиявӣ. Ҳисоби буҷети мактаб бо истифода аз коэффитсент ва шакли (типпии) муассисаҳои таҳсилоти умумӣ. Тартиби ҳисоб намудани буҷети литсейҳо. Ҳисоби буҷети мактаб бо истифода аз коэффитсенти махсус барои муассисаҳои таҳсилоти умумии бисёрзабона. Ҳисоби буҷети муассисаҳои таҳсилоти умумии дорои филиалҳо.

Қоидаҳои асосӣ барои сохтани буҷаи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ. Қадамҳои таҳияи буҷет.

Мазӯи 1.5. (1 соат). Тартиби воридшавии мабла ғҳои буҷетӣ ва ғайрибуҷет ба муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, муассисаҳои томактабӣ ва мониторинги татбиқи мабла ғгузории сарикасӣ.

Низоми воридшавии мабла ғҳои буҷетӣ ба муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ. Талаботҳое, ки муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ ҳангоми расонидани хизмати пулакӣ бояд риоя кунанд. Низоми воридшавии мабла ғҳои ғайрибуҷетӣ ба муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ. Қоидаҳои банақшагирии

маблағҳои ғайрибуҷавӣ аз хизматрасониҳои иловагии таълимӣ.

Мониторинги тадбиқи маблағҳои сарикасӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ. Нишондодҳои асосии мониторинги раванди татбиқи маблағгузории сарикасӣ ва натиҷаҳои он.

Мавзуи 1.6. (2 соат). Моҳият ва мундариҷаи сметаи ягонаи даромад ва хароҷот. Банақшагирии нишондиҳандаҳои асосии истеҳсолии фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ.

Сметаи даромаду хароҷотҳо: мазмун, таркиб ва намудҳои он. Сметаи фардӣ. Сметаи умумӣ. Мундариҷаи ягонаи сметаи даромаду хароҷотҳои муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ. Гурӯҳи хароҷотҳо. Алоқаи сметаи ягонаи даромаду хароҷот бо таснифоти буҷетӣ. Принсипҳои мураттаб сохтани сметаи ягонаи даромаду хароҷот.

Мавзуи 1.7. (6 соат). Ҳисоби музди меҳнат ва ҳиссаҷудокуниҳои корфармо.

Меъёри вақти корӣ ва тақсимоти онҳо. таркиби музди меҳнати омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ. Меъёри музди меҳнат ва маоши вазифавӣ. Пардохти музди иловагӣ. ҲаҶми иловапулӣ барои шароити душвори меҳнат. Пардохти музди меҳнат ва рухсатии кормандони ҳамҶоякор. Пардохти музди меҳнати соатбайъ. Пардохти музди меҳнат дар давраи ҷонишини муваққатӣ.

Пардохти музди меҳнат дар давраи таътил. Таҳсил дар синфҳои комплектӣ. Пардохти музди меҳнат ҳангомиивазкунии муваққатӣ.

Мавзуи 1.8. (3соат). Ҳисоби сарфи маблағ барои хариди мол ва хизматрасониҳо.

Мафҳум ва таркиби хароҷот барои молҳо ва хизматрасониҳо.

Рамзи 221 – Хариди мол ва хизматрасониҳо

Рамзи 221. 1 - Захираҳои моддию молӣ

Рамзи 221.2 – Хариди молҳои техникӣ

Рамзи 221.3 – Маводи сухт ва равғаниҳои молиданӣ

Рамзи 221.4 - Хароҷотҳои ҷорӣ

Рамзи 221.5 – Таъмири ҷорӣ

Рамзи 221.6 – Пардохти хизматрасониҳои мутахассис

Рамзи 221.7 – Пардохт барои хизматрасониҳо коммуналӣ

Рамзи 221.8 – Пардохт барои хизматрасониҳои алоқа

Рамзи 221.9 – Дигар молу хизматрасониҳо

Рамзи 272.1 – Идрорпулиҳо

Рамзи 272.7 – Ҷубронпулии яквақтаина

Рамзи 281 - Амалиётҳо бо дороиҳои ғайримолиявӣ

Рамзи 281.4 – Мошинҳо ва таҷҳизотҳо

Рамзи 281.5 – Фондҳои асосии ғайримоддӣ

Мавзуи 1.9. (1 соат). Банақшагирии хароҷоти маблағҳои махсус (ғайрибуҷетӣ).

Сарчашмаҳои даромади муассисаҳои таҳсилоти умумӣ аз ҳисоби маблағҳои махсус (ғайрибуҷет). Намудҳои хизматрасониҳои пулакӣ. Тартиби банақшагирии маблағҳои махсус. Пардохти музди меҳнат аз ҳисоби маблағҳои ғайрибуҷавӣ. Пардохти хароҷоти коммуналӣ ва хароҷотҳои ҷорӣ аз ҳисоби маблағҳои ғайрибуҷавӣ.

Мавзуи 1.10 (3 соат). Моҳияти баҳисобгирии муҳосибӣ. Ҳуқуқу вазифаҳои директор ва сармуҳосибони муассисаҳои

таълимӣ ва муассисаҳои томактабӣ дар ташкил ва таъмини баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ.

Мазмуни баҳисобгири муҳосибӣ. Амволи муассисаҳои буҷетӣ. Уҳдадориҳои муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ ҳангоми истифодаи амвол. Хусусиятҳои хоси баҳисобгирии муҳосибӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ. Вазифаҳои баҳисобгирии муҳосибӣ. Вазифаҳои сармуҳосиб оид ба ташкил кардани баҳисобгирии муҳосибӣ.

Мавзуи 1.11. (3 соат). Ҳуҷҷатҳои муҳосибӣ оиди баҳисобгирии иҷрои нақшаи хароҷотҳо.

Ҳуҷҷатҳои ибтидоии муҳосибӣ ва намудҳои онҳо. Гуруҳи ҳуҷҷатҳои ташкилию маъмурӣ. Ҳуҷҷатҳои тасдиққунанда (иҷроишӣ). Ҳуҷҷатҳои омехта. Ҳуҷҷатҳое, ки танҳо аз тарафи муҳосиб пур карда мешавад. Реквизитҳои ҳатмии ҳуҷҷатҳои ибтидоии муҳосибӣ. Намуди хатоҳои дар ҳуҷҷатҳои баҳисобгирии муҳосибӣ мушоҳидашаванда. Хатоҳои маъмулӣ дар ҳуҷҷатҳои баҳисобгирӣ, ислоҳоти ғалатҳо дар ҳуҷҷатҳои ибтидоие, ки дастнависанд.

Мавзуи 1.12. (4 соат). Асосҳои ҳисоботи молиявӣ, воситаҳои пулӣ ва сарфи он.

Маъмурони тақсимкунандагони воситаҳои буҷавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. Маъмурони воситаҳои буҷавии буҷети маҳаллӣ. Тарзу тартиби маблағгузории муассисаҳои таҳсилоти умумӣ тавассути буҷети маҳаллӣ. Ҳисоббаробаркунии ғайринақдӣ. Истифодаи таъиноти пардохтҳо. Иҷрои таъиноти пардохтҳо. тартиби ҳисоббаробаркунӣ бо пардохтҳои таъинотӣ.

Суратҳисоб ва чиптаҳои бонкӣ. Тартиби пур кардан ва истифода бурдани чиптаҳо. тартиби гирифтани пули нақд.

Баҳисобгирии амалиётҳои хазинавӣ. Тартиби гузаронидани амалиётҳои хазинавӣ. Амалиётҳои зарурӣ барои супоридани бақияи пул ба бонк.

Мавзуҳои иловагӣ

Мавзуи 2.1. (1 соат). Ҳисоботи пулӣ бо коргарон ва хизматчиён.

Намудҳои пардохтҳо бо коргарон ва хизматчиён. Асосҳо барои ҳисоб ва ҳисоббаробаркунии музди меҳнат. Боз доштан аз ҳисоби музди меҳнат. Андоз аз даромад: меъёрҳо ва тарзи ҳисоб намудан.

Андозаи су ғуртаи иҷтимоӣ ба фонди нафақа. Аъзоҳақӣ ба фонди иттифоқи касаба. Боздоштҳои ғайриандозӣ.

Мавзуи 2.2. (1 соат). Асосҳои баҳисобгирии воситаҳои асосӣ.

Мафҳуми воситаҳои асосӣ. Ҳуҷҷатҳое, ки баҳисобгирии маблағҳои асосиро ба танзим медароранд. Таркиби воситаҳоиасосӣ. Таъиноти баҳисобгирии муҳосиби воситаҳои асосӣ. Амволе, ки ба воситаҳои асосии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дохил мешаванд. Тартиби барейхатгирии воситаҳои асосӣ. Тартиби ба рейхатгирии инвентарӣ.

Мавзуи 2.3. (1 соат). Барейхатгирии амвол. Тендер ва ҳуҷҷатҳои тендерӣ.

Барейхатгирии амвол: зарурият ва моҳияти он барои муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои томактабӣ. Намудҳои санҷиши амвол. Ҳуҷҷатҳое, ки дар он натиҷаҳои барейхатгирии амвол қайд карда мешаванд. тартиби пур намудани санадҳо (актҳо)

– барейхатгирии амвол. Моҳият ва мазмуни тендер (озмун). Тартиби гузаронидани тендер. Қоидаҳои интихоби усули хариди яклухт. Мабла ғи ҳадди ақали тендер.

Мавзуи 2.4. (1 соат). Тартиб додани мувозинаи (баланси) солона ва ҳисоботи молиявии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ.

Ҳисоботи муҳосибӣ. Намудҳои ҳисоботи молиявие, ки муассисаҳои таҳсилоти умумӣ пешниҳод менамоянд. Шаклҳои ҳисоботи моҳонаи муҳосибӣ. Шаклҳои ҳисоботи солонаи муҳосибӣ. Ба ҳисобгирии раванди давраҳо, моддаҳои муҳосибӣ ҳамчун Ҷузъи асосии тавозуни муҳосибӣ. Муҳлати пегниҳоди ҳисоботҳои муҳосибӣ.

Адабиёт:

1. Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон
2. Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон
3. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи санҷиши молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон».
4. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хариди давлатии молҳо, кор ва хизматрасониҳо».
5. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ».
6. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», соли 2013
7. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи молияи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон», аз 22 декабри соли 2002 ва дигар ҳуҷҷатҳои меъёрии ҳуқуқии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон мураттаб шудааст.
8. Ғаниев Т. Менеҷмент. қ 1-9. Душанбе. Ирфон.
9. Менеҷмент ва сарварӣ дар соҳаи маориф. Душанбе. 2015
10. Менеҷменти молиявӣ (модули омезишӣ барои директорони МТМУ) Душанбе -2015